

ІНТЕРАКТИВНА ГРА «БЕЗПЕЧНА ГРОМАДА»

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДИ ТА ПОЛІЦІЇ –
СПІЛЬНІ ДІЇ ЗАДЛЯ БЕЗПЕКИ ТА ДОВІРИ

Конкурс «Я & Поліція. Ми довіряємо один одному». Ірпінська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №13

ЗМІСТ

Вступ.....	3
I. Новий підхід до створення безпечного середовища: взаємодія «грумада-школа-поліція»	4
II. Інтерактивна гра «Безпечна громада».....	6
III. Форум-театр як інноваційний підхід до запровадження моделей безпечної поведінки та реалізації принципів взаємодії поліції та громади.....	20

Ця гра видана за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є відповідальністю команди проекту «Розвиток платформи для взаємодії поліції та громади», який впроваджується ГО «Зелена свідомість та партнерство», і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

ВСТУП

Шановні друзі!

Дозвольте представити вам інтерактивну гру «Безпечна громада» для учнів молодших, середніх та старших класів, яка у легкій та доступній формі допоможе навчити школярів безпечним моделям поведінки у різних ризикованих ситуаціях та сприятиме їх запобіганню в реальному житті.

Створення інтерактивної гри «Безпечна громада» є результатом синергії та співпраці, обговорень та консультацій, організованих командою проекту та її партнерами. Підготовка інтерактивної гри та поширення кращих практик стало можливим завдяки реалізації проекту «Розвиток платформи для взаємодії поліції та громади», який фінансується Європейським Союзом. За можливість розробити та поширити гру серед вчителів, школярів та інших зацікавлених сторін, хочемо подякувати проекту «Підтримка реформи поліції в Україні», який фінансується Європейським Союзом, та реалізацію якого здійснюють Поліція Швеції (SWEPOL) та Управління ООН з обслуговування проєктів (UNOPS) у співпраці з Національною поліцією України та Міністерством внутрішніх справ України, а також Консультативною Місією Європейського Союзу в Україні з питань безпеки (EUAM).

З повагою,

*Команда проекту «Розвиток платформи
для взаємодії поліції та громади»*

I. ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА: ВЗАЄМОДІЯ «ГРОМАДА-ШКОЛА-ПОЛІЦІЯ»

Безпечна громада – це не утопія. Це реальність, яка вже десятиліттями існує в розвинених країнах. Наприклад, в Ісландії всього-на-всього 700 поліцейських на цілу країну, які навіть не носять зброї. Швеція вважається однією із найбільш безпечних країн, а у Нідерландах почали закривати в'язниці через відсутність злочинців.

Таких результатів вдалося досягти завдяки взаємодії громади та поліції (Community Policing). Взаємодія громади та поліції (Community Policing) – це підхід у щоденній роботі поліції, побудований на принципах постійної комунікації, де:

- поліція та місцева громада відчувають спільну відповідальність за безпеку;
- поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, які визначає громада;
- взаємодія і комунікація між громадою і поліцією є ефективною і приносить результати;
- застосовується індивідуальний підхід до вирішення місцевих проблем у взаємодії з громадою та відповідальними органами влади;
- співпраця спрямована на попередження правопорушень і наявний спільний план превентивної діяльності.

Потреба у безпеці є однією з базових потреб людини, а співпраця поліції та громади – найкращий спосіб її забезпечити. Адже цей підхід ґрунтується на взаємодії між усіма, від кого залежить безпека: громади, поліції та місцевої влади.

Дуже важливо створити безпечне середовище для дітей та підлітків, чого можна досягти завдяки взаємодії «громада-школа-поліція». Співпраця поліції та школи у громаді – це відхід від традиційних методів роботи поліції. Іншими словами, це підхід з орієнтацією на попередження проблеми, а не на інцидент, який уже відбувся. При такому партнерстві школа і правоохоронний орган – це одна команда, а роль працівника правоохоронного органу розширюється і передбачає превентивну роботу.

В даний час в Україні активно впроваджується програма «ШКОЛА І ПОЛІЦІЯ». Відповідно до Методичних рекомендацій з проведення просвітницько-профілактичних занять з учнями 1-11 класів за програмою «ШКОЛА І ПОЛІЦІЯ», які затверджені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України, - школа і правоохоронний орган – це одна команда, а роль працівника правоохоронного органу розширюється і передбачає профілактику та втручання на ранній стадії. Цінною є комунікація, і вона має неперервний та високоякісний характер. Важливо пам'ятати, що при співпраці поліції та школи присутність правоохоронця у шкільних закладах розглядається як

показник того, що відбуваються певні заходи, що гарантують безпеку у школі та формують середовище, сприятливе для навчання. Для школярів, вчителів, батьків поліцейські машини, припарковані перед школою, стають ознакою того, що відбуваються певні позитивні заходи.

Співпраця з використанням принципів взаємодії поліції та громади в шкільному середовищі сприятиме:

- створенню безпечніших умов у школі та у громаді в цілому;
- зменшенню злочинності серед дітей та підлітків;
- кращому партнерству між школами та поліцією;
- формуванню позитивного сприйняття поліції громадою;
- захисту вразливої категорії учнів від віктимізації та вимагання;
- створенню позитивної моделі для наслідування;
- підвищенню соціальної відповідальності та справедливості серед дітей та підлітків;

навчанню навичкам безпечної поведінки у ризикованих ситуаціях.

Разом з тим, для ефективної взаємодії «школи-поліція» варто застосовувати інтерактивні форми навчання як найбільш ефективні та дієві методи подання матеріалу.

Інтерактивні форми навчання – це форми, в межах яких учасники взаємодіють не лише з ведучими, а й між собою, один з одним, обмінюючись думками, успішним досвідом, напрацьовуючи правильні та безпечні стратегії поведінки тощо, при цьому учні запам'ятовують до 95 % поданого матеріалу.

Використання принципів взаємодії поліції та громади - це нова філософія створення безпечного середовища. Розробка та поширення доступних інтерактивних продуктів, зокрема ігор, методики форум-театру сприятиме розвитку філософії та практики взаємодії поліції та громади в Україні.

II. ІНТЕРАКТИВНА ГРА «БЕЗПЕЧНА ГРОМАДА»

Концепція та зміст гри

Безпечне соціальне середовище у громадах забезпечується не лише поліцією, а й її членами. Для формування громадської безпеки необхідно, щоб усі члени громади були небайдужими, обізнаними та законотрухняними особами. Дуже важливо створити безпечне середовище серед школярів та підлітків. З одного боку діти та молодь – це наше майбутнє, тому формуючи безпечні моделі поведінки у дітей, ми забезпечуємо громадську безпеку у майбутньому. А з іншого боку, часто діти стикаються із ризикованими ситуаціями сам на сам, і тільки від їхньої поведінки залежатиме їх безпека. Часто діти не знають як поводитися з незнайомцями, що робити, якщо загубився чи опинився у небезпечній ситуації; не менш важливим є питання захисту прав дітей та безпека в Інтернеті. Для того, щоб у легкій та доступній формі навчити школярів безпечним моделям поведінки у різноманітних ризикованих ситуаціях створено гру «Безпечна громада».

Правила гри

Кількість учасників: на один комплект карток: 3-4 особи.

Час: необмежений (зазвичай гра триває 20-30 хв.).

Вік учасників: рекомендовано для учнів молодших, середніх та старших класів.

Ігрове поле являє собою схему міста, де з гравцями можуть траплятися різноманітні ризиковані ситуації, які треба вирішити шляхом вибору певної моделі поведінки серед запропонованих. Кожна прийнята модель поведінки важить певну кількість балів (оголошуються в кінці гри модератором). Треба пройти із клітинки «Старт» до «Фініш» у будь-якій послідовності, обравши одну із запропонованих моделей поведінки для вирішення ризикованої ситуації, в яку Ви потрапили.

Гравці кидають гральний кубик для визначення послідовності ходу між гравцями: у кого буде найменше число, той ходитиме перший. Гравці використовують фішки для позначення себе на полі. Перший гравець кидає кубик: яке число випало – таку кількість клітинок можна подолати. Якщо ви приходите на клітинку, де ваш попередник вже приймав рішення і рішення, які залишилися, вас не влаштовують, ви можете обрати сусідню клітинку, або вибрати з тих варіантів рішень, які є в наявності. Коли гравці приходять до фінішу, вони рахують сумарну кількість балів по всіх прийнятих рішеннях. Виграє той, в кого кількість балів більша, – адже це особа, яка у будь-якій ситуації обирає найбільш безпечну модель поведінки.

Практичні поради для вчителя

Цю гру можна використовувати як основу для проведення уроків з курсу «Безпека життєдіяльності», так і під час проведення просвітницько-профілактичних занять. Рекомендується одночасно роздати комплекти гри всьому класові, розділити клас на команди (оптимальна кількість 4-5 команд по 3-4 гравці) пояснити правила і дати учням визначений час на проходження ігро-

вого маршруту зі старту до фінішу. Після цього вчитель по черзі розбирає всі можливі ризиковані ситуації, пояснюючи, які моделі поведінки є найбільш безпечними та чому. На цьому етапі можна обговорити обрані рішення з учнями та оголосити, яке рішення, скільки балів важить і чому (див. Додаток 1. «Поради модератору: ризиковані ситуації, моделі поведінки, бали та обґрунтування»; бали виставляються від 0 – небезпечні моделі поведінки до 5 – найбільш безпечні моделі поведінки). Попередньо можна організувати запис на дошці, фліпчарті тощо номерів обраних моделей поведінки та поряд залишити пусту колонку (для балів), яка за результатами гри буде заповнена модератором та обговорена з учнями. Таким чином, учні зацікавлені у дискусії, оскільки вони бажають дізнатись, хто з них виграв і наслідують безпечні моделі поведінки. Школярі навчаються відстоювати свою позицію, працювати у команді, вести диспути та в ігровій формі долучаються до обговорення складних ризикованих ситуацій, з якими стикаються у повсякденному житті. Важливим аспектом стане реплікативний ефект від гри, коли учні за результатами обговорень поширюватимуть свої знання серед друзів, знайомих та батьків.

Поради модератору: ризиковані ситуації, моделі поведінки, бали та обґрунтування

№ п/п	Подія	Модель поведінки	№ рішення
1	2	3	4
1	Ви випадково щось розбили або зіпсували в магазині	Нічого не пояснювати охороні магазину і вимагати виклику батьків	1.1
		Оплатити зіпсований товар	1.2
		Погодитися на затримання	1.3
2	Бабуся просить допомоги донести важкі сумки	Допомогти	2.1
		Попросити когось із дорослих допомогти	2.2
3	Незнайомець дзвонить у двері і просить води	Не відчиняти дверей та не розмовляти	3.1
		Відчинити двері і дати води	3.2
4	Незнайомець дзвонить у двері, називається працівником комунальної служби і проситься зайти в квартиру, щоб перевірити показники лічильника	Дверей не відчиняти, але попросити незнайомця назвати своє повне ім'я, мету приходу та робочий номер телефону, сказавши, що батьки зателефонують і повідомлять необхідну інформацію.	4.1

Поради модератору: ризиковані ситуації, моделі поведінки, бали та обґрунтування

Пояснення	Бали
5	6
<p>Згідно зі статтею 323 Цивільного кодексу України, ризик випадкового знищення або пошкодження майна несе його власник, тобто магазин. Якщо працівники закладу наполягають на провіні дитини, то її потрібно спершу довести у суді. Самостійно стягувати такі виплати вони не мають права - можуть тільки зафіксувати факт пошкодження майна і викликати поліцію. Дитина, до якої є претензії має право нічого не пояснювати співробітникам. Вона/він має одразу зазначити, що не є повнолітнім. Далі потрібно викликати батьків і за потреби - поліцію. Співробітники магазину не мають права просити дитину пройти з ними в окреме приміщення, а тим паче затримувати дитину.</p>	5
<p>Згідно зі статтею 323 Цивільного кодексу України, ризик випадкового знищення або пошкодження майна несе його власник, тобто магазин. Якщо працівники закладу наполягають на провіні дитини, то її потрібно спершу довести у суді. Самостійно стягувати такі виплати вони не мають права - можуть тільки зафіксувати факт пошкодження майна і викликати поліцію.</p>	2
<p>Дитина, до якої є претензії має право нічого не пояснювати співробітникам. Вона/він має одразу зазначити, що не є повнолітнім. Далі потрібно викликати батьків і за потреби - поліцію. Співробітники магазину не мають права просити дитину пройти з ними в окреме приміщення, а тим паче затримувати дитину.</p>	0
<p>Це може бути небезпечно. Дорослі не повинні просити допомоги у дитини. Якщо хтось просить допомоги, то дитина повинна покликати дорослого, спільно, за необхідності викликати швидку або поліцію.</p>	0
<p>Дорослі не повинні просити допомоги у дитини. Якщо хтось просить допомоги, то дитина повинна покликати дорослого, спільно, за необхідності викликати швидку або поліцію.</p>	5
<p>Залишившись сам вдома, не відчиняй двері незнайомим або малознайомим людям. На запитання про присутність батьків відповідай, що вони вдома, але зараз не можуть підійти (наприклад, в душі). Якщо двері намагаються відчинити, зателефонуй 102 та виклич поліцію, точно вказавши адресу. Після цього зателефонуй сусідам, якщо маєш їхній номер, або поклич з балкона чи вікна когось на допомогу. Якщо все ж таки до вас у квартиру увійшли, не намагайтеся зупинити злочинців, ваш героїзм може тільки ускладнити ситуацію, постарайся не робити різких рухів і виконувати всі вимоги. При цьому старайся якомога чіткіше запам'ятати обличчя «гостей».</p>	5
<p>Це може бути небезпечно. Незнайомець може вас пограбувати та скривдити.</p>	0
<p>Якщо ти вдома один, не відчиняй двері нікому, навіть якщо ці люди називають себе працівниками комунальних послуг, попроси їх назвати ім'я повністю та сказати про причину візиту, нехай твої батьки зателефонують їм на місце роботи, щоб з'ясувати, чи дійсно це ті люди, за кого вони себе видають. На запитання про присутність батьків відповідай, що вони вдома, але зараз не можуть підійти (наприклад, в душі). Якщо двері намагаються відчинити, зателефонуй 102 та виклич поліцію, точно вказавши адресу. Після цього</p>	5

1	2	3	4
		Відчинити двері і впустити незнайомця	4.2
5	На вас напали та намагаються кудись зтягнути силоміць	Намагатися вирватися та голосно кричати «Це не мої батьки! Я їх не знаю!»	5.1
		Не привертати до себе жодної уваги	5.2
6	Незнайомець підходить на вулиці, називає на ім'я і каже, що мама в лікарні і просила тебе привести додому	Коротко і категорично відмовитися	6.1
		Повірити незнайомцю і піти з ним	6.2
7	Незнайомець підходить на вулиці і просить допомогти знайти загублене кошеня за винагороду	Коротко і категорично відмовитися	7.1
		Погодитися на пропозицію	7.2
8	Незнайомець просить сфотографуватися для конкурсу краси	Категорично відмовитися	8.1
		Погодитися на пропозицію	8.2
9	Незнайомець просить показати вулицю або будинок	Сказати, що не знаєш, де це знаходиться	9.1
		Пояснити місцезнаходження, але відмовитися показати	9.2
		Провести незнайомця і показати місцезнаходження	9.3
10	Незнайомець під'їхав на машині і пропонує підвести	Ввічливо відмовитися, при цьому не підходити надто близько до машини	10.1
		Погодитися	10.2
11	Незнайомець пригощає вас цукерками	Коротко відмовитися і швидко піти	11.1

5	6
зателефонуй сусідам, якщо маєш їхній номер, або поклич з балкона чи вікна когось на допомогу.	
Це може бути небезпечно. Незнайомець може вас пограбувати та скривдити.	0
Ви повинні привернути до себе увагу людей, зокрема голосними вигуками: «Це не мої батьки! Я їх не знаю!». Кричи про допомогу, дряпайся, кусайся й іншими діями відбивайся від нападника.	5
Така поведінка є небезпечною, оскільки люди не знатимуть про твої проблеми та не зможуть тобі допомогти. Такі дії тільки «на руку» нападнику.	0
Завжди категорично відмовляйся від будь-яких пропозицій незнайомців. Відійди від незнайомця та переконайтеся, що він вас не переслідує. Якщо у вас є можливість, то зателефонуйте мамі та про все розпитайте. Якщо мама не відповідає, можна зателефонувати татові або іншим близьким родичам.	5
Це може бути небезпечно. Вас можуть викрасти, пограбувати або скривдити.	0
Завжди категорично відмовляйся від будь-яких пропозицій незнайомців.	5
Це може бути небезпечно. Вас можуть викрасти, пограбувати або скривдити.	0
Завжди категорично відмовляйся від будь-яких пропозицій незнайомців. Буде краще, якщо ви коротко відповісте, що вас це не цікавить і зробіте вигляд, що дуже поспішаєте. Якщо незнайомиць буде наполегливим, скажи, що ти неповнолітній і повинен спитати дозволу у батьків.	5
Це може бути небезпечно. Вас можуть викрасти, пограбувати або скривдити.	0
Краще за все не розмовляти з незнайомцем під жодним приводом. Намагатися уникати розмови. Навіть якщо ви знаєте місцезнаходження про яке запитує незнайомиць, буде краще, якщо ви коротко відповісте, що не знаєте де це і зробіте вигляд, що дуже поспішаєте.	5
Можна пояснити місцезнаходження, але не супроводжувати незнайомих людей в це місце. Якщо незнайомиць наполягає, скажи, що поспішаєш, бо на тебе чекає мама біля сусіднього будинку і хвилюється, оскільки ти вже і так затримуєшся.	3
Це може бути небезпечно. Вас можуть викрасти, пограбувати або скривдити.	0
Ніколи не сідайте в машину з незнайомими або малознайомими людьми. Не підходьте надто близько до машини, щоб вас не затягнули силоміць у машину. Якщо водій виявився наполегливим, дитина може підійти до будь-якого будинку і зробивши вигляд, що живе саме тут, помахати рукою та покликати родичів, яких вона «бачить». Якщо машина за вами женеться, тікайте у протилежний до руху машини бік .	5
Це може бути небезпечно. Вас можуть викрасти, пограбувати або скривдити.	0
Ніколи нічого не беріть у незнайомців ні під яким приводом. Краще коротко сказати «ні» і швидко піти, зробивши вигляд, що кудись поспішаєте.	5

1	2	3	4
		Взяти цукерку і ще потеревенити	11.2
12	Ви загубилися на вулиці	Попрости допомоги у «правильного» дорослого.	12.1
		Самостійно знайти батьків або дорогу додому	12.2
13	Ви загубилися у великому магазині	Підійти до працівника магазину	13.1
		Самостійно знайти батьків	13.2
14	Їдучи додому в автобусі, Ви помітили сумку, яку хтось забув	Повідомити про це водія автобуса	14.1
		Забрати з собою додому	14.2
15	Ви хочете скористатися ліфтом, але в ліфті вже є незнайома людина	Не заходити до ліфту	15.1
		Зайти до ліфту	15.2
16	Ви зайшли у ліфт, але за вами встиг зайти незнайомець	Спокійно продовжити подорож ліфтом до потрібного поверху	16.1
		Натиснути кнопку найближчого поверху	16.2
17	Ви вже майже дійшли до свого під'їзду, але за вами слідом йде незнайомець	Не заходити до під'їзду, а погуляти у людному місці, за необхідності попросити допомоги у дорослих	17.1
		Швидко зайти до під'їзду	17.2
		Швидко втекти і заховатися у безлюдному місці	17.3
18	Ви хочете зайти в під'їзд, але там знаходиться незнайома людина	Не заходити в під'їзд, а дочекатися доки зайдуть сусіди або зателефонувати батькам та попросити, щоб вас зустріли	18.1

5	6
Це може бути небезпечно. Вас можуть викрасти, пограбувати або скривдити. Крім того, цукерка може містити небезпечні речовини, у тому числі і наркотичні.	0
Передусім – не лякайся і не плач. Найрозумніше – не йти з того місця, де тебе залишили дорослі. Якщо батьків довго немає, звернись до поліцейського. Якщо поліцейського немає у вашому полі зору, то – до чергового по станції, продавця, диспетчера або охоронця, можна до двірника або мами/бабусі, яка гуляє зі своїми дітьми. Якщо є можливість зателефонуйте батькам.	5
Це може бути небезпечно. На вулиці довкола безліч небезпек. Крім того, ти можеш заблукати ще більше.	2
Передусім – не лякайтеся і не плачте. Підійдіть до продавця та розкажіть, що сталося. Він допоможе знайти батьків. Якщо є можливість зателефонуйте батькам.	5
Це може бути небезпечно. Довкола безліч небезпек. Крім того, ти можеш заблукати ще більше.	2
Обережно поведься із незнайомими предметами (пакетами, банками, пляшками), бо в них можуть бути небезпечні речовини. Не відкривай їх та не кидай в полум'я чи в воду, не віднось додому чи в школу.	5
Це може бути небезпечно, в сумці можуть бути отруйні або вибухонебезпечні речовини.	0
Не варто заходити у ліфт разом з незнайомцем. Якщо там уже хтось є, відмовся від поїздки під приводом, що забув/ла щось узяти вдома або залишив/ла на вулиці.	5
Це може бути небезпечно. У разі негативної поведінки незнайомця у замкнутому просторі тобі ніхто не зможе допомогти.	0
Це може бути небезпечно. У разі негативної поведінки незнайомця у замкнутому просторі тобі ніхто не зможе допомогти.	0
Якщо незнайомиць встиг увійти в ліфт, натисни кнопку найближчого поверху, як тільки двері відкриються, швидко виходь із ліфта; у разі його агресивної, підозрілої поведінки не соромся – клич на допомогу сусідів. Не варто стояти спиною до незнайомця, спостерігай за його діями.	5
Не варто підходити та заходити в під'їзд будинку, якщо слідом іде незнайомиць, краще погуляйте на вулиці кілька хвилин, поки незнайомиць не піде геть. Якщо він продовжує йти слідом, не соромтеся – просить допомоги у дорослих, які викликають довіру, найкраще – сусідів. Негайно зателефонуйте батькам.	5
Це може бути небезпечно. У разі негативної поведінки незнайомця у замкнутому просторі тобі ніхто не зможе допомогти.	2
Це може бути небезпечно. У разі негативної поведінки незнайомця у безлюдному місці та замкнутому просторі тобі ніхто не зможе допомогти.	0
Не варто заходити в під'їзд, якщо в ньому знаходиться незнайома людина, краще дочекайся сусідів, інших дорослих людей, яким можна довіряти (наприклад мамам/бабусям, які йдуть з власними дітьми); не соромся попросити їх провести тебе до квартири. Також якщо рідні вдома, попроси	

1	2	3	4
		Спокійно зайти в під'їзд	18.2
19	Вам треба самостійно перейти вулицю	Перейду вулицю у будь-якому місці	19.1
		Перейду вулицю на пішохідному переході	19.2
20	На вулиці до вас звертається поліцейський і просить показати документи та речі, вказавши причину	Попрости поліцейського показати посвідчення та виконати його вимоги	20.1
		Не показувати вміст сумки	20.2
		Тікати	20.3
21	Батьки дозволили вам зареєструватися в соціальній мережі	При реєстрації ви вкажете всю персональну інформацію і налаштуєте це як публічну інформацію	21.1
		При реєстрації ви вкажете всю персональну інформацію і налаштуєте це як інформацію доступну тільки друзям	21.2
		Не будете вказувати персональну інформацію	21.3
22	Ви є користувачем соціальної мережі і до вас «напрошується» в друзі незнайома людина	Нізащо не приймете запит дружби	22.1
		Обов'язково приймете запит дружби	22.2

5	6
їх , щоб вони зустріли тебе в під'їзді, це можна зробити по мобільному телефону або зателефонувати по домофону. У випадку нападу використовуй будь-які можливості для захисту, голосно кричи, привертай увагу сусідів шумом, хапайся за перила, дзвони в квартири, старайся втекти. Не ходи зі сторонніми, малознайомими людьми в під'їзді, квартири; не піддавайся на їхні пропозиції викликати кого-небудь із незнайомої квартири.	5
Це може бути небезпечно. У разі негативної поведінки незнайомця у малолюдному місці та замкнутому просторі тобі ніхто не зможе допомогти.	0
Це може бути небезпечно. Водій може не помітити вас або не встигнути зреагувати і наїхати на вас.	0
Це найправильніше рішення. Переходити вулицю можна лише по пішохідних переходах, які позначені спеціальними дорожніми знаками або за допомогою дорожньої розмітки (так звані «зебри»), які регулюються світлофором. Маленьку тиху вулицю, на якій мало машин, можна переходити в будь-якому місці, переконавшись, що це безпечно. Такі вулички і проїзди найкраще переходити на прямих ділянках, не можна переходити біля поворотів, особливо якщо поруч є якісь перешкоди – паркан, кущі, сміттєві баки та інше. Тобто ви маєте побачити, що автомобілів чи іншого транспорту немає поруч. А якщо є, маєте переконатися, що водій транспорту бачить вас. І тоді можете переходити.	5
Поліцейський може попросити оглянути ваші речі (наприклад, сталося пограбуванням в цьому районі, а ви з великою сумкою). Ви можете самостійно показати вміст сумки, щоб представники поліції переконалися, що все в порядку.	5
Такі дії дають повне право вас затримати та забрати до відділку для з'ясування всіх обставин.	0
Такі дії дають повне право вас затримати та забрати до відділку для з'ясування всіх обставин.	0
Не варто розміщувати персональну інформацію в Інтернеті. Персональна інформація – це ваше повне ім'я, прізвище, номер мобільного телефону, адреса електронної пошти, домашня адреса, фото з вами, членами вашої родини, друзями. Зловмисники можуть використати цю інформацію проти вас. Ця інформація може бути корисна для злодіїв, викрадачів та інших	0
Це також не найкраще рішення, оскільки до своїх друзів ви можете випадково додати незнайомця з нечесними намірами. Пам'ятайте, що віртуальні знайомі можуть бути не тими, за кого себе видають.	3
Це найправильніше рішення. Чим менше про вас знатимуть сторонні люди, тим безпечніше це буде для вас.	5
Це найправильніше рішення. Чим менше про вас знатимуть сторонні люди, тим безпечніше буде для вас.	5
Це може бути небезпечно. Ви можете випадково додати незнайомця з нечесними намірами.	0

1	2	3	4
23	Ви знайшли нового друга вашого віку в мережі Інтернет і тепер цей друг пропонує зустрітись	Обов'язково зустрінуся	23.1
		Зустрінуся у присутності батьків	23.2
		Ніколи і нізащо не зустрінуся	23.3
24	Невідомі люди надіслали вам повідомлення	Відкрию і прочитаю повідомлення	24.1
		Ніколи і нізащо не відкрию таке повідомлення	24.2
25	Ви стали свідком образ, погроз чи нападу на свого друга	Попросити припинити агресора чинити такі дії	25.1
		Зробити вигляд, що нічого не сталося	25.2
26	Ви стали жертвою насилля в школі	Спробувати поговорити з нападником, але якщо це не допоможе, то повідомити про проблему батьків, класного керівника, адміністрацію школи, а за потреби поліцію.	26.1
		Терпітиму	26.2
27	Твій друг вмовляє тебе спробувати алкоголь або тютюн	Відмовлюся і поясню чому. Запропоную раціональну альтернативу	27.1
		Погоджуся	27.2

5	6
Ніколи не погоджуйся на зустріч з людиною, з якою ви познайомилися в мережі Інтернет. Пам'ятайте, що віртуальні знайомі можуть бути не тими, за кого себе видають. Ви можете випадково додати незнайомця з нечесними намірами.	0
Якщо все ж таки зустріч є необхідною, то спочатку потрібно спитати дозволу батьків, а зустріч повинна відбутися в громадському місці та у присутності батьків.	4
Це найправильніше рішення. Пам'ятайте, що віртуальні знайомі можуть бути не тими, за кого себе видають. Ви можете випадково додати незнайомця з нечесними намірами. Якщо ваш віртуальний друг справді той, за кого себе видає, він спокійно зреагує на вашу турботу про власну безпеку.	5
Це може бути небезпечно. Не відповідайте на спам (небажану електронну пошту). Не відкривайте файли, які надіслали невідомі вам люди. Ви не можете знати, що насправді міститься у цих файлах – там можуть бути віруси або фото, відео з «агресивним» змістом.	0
Це найправильніше рішення. Таке повідомлення може містити віруси або фото, відео з «агресивним» змістом.	5
Як тільки ви стали свідком насилля, одразу намагайся припинити його. Часто для цього буває достатньо висловити своє негативне ставлення, наприклад, сказати: «Припини» або «Не думаю, що це смішно». Якщо таке відбувається регулярно, то варто про це поговорити з батьками або класним керівником.	5
Це не найкраще рішення. Подумайте, як би почувалися на місці свого друга. Якщо не припинити такі дії одразу, то вони можуть стати регулярними.	2
Спочатку спробуйте поговорити з нападниками (краще з одним із них): «Я нічого вам не зробив. Що ви проти мене маєте?». Якщо переслідування (образи, погрози, напади) тривають, не терпіть цього. Скажіть про проблему батькам та класному керівнику. Якщо і це не допомагає, то офіційно зверніться (самостійно або з батьками) до адміністрації школи або в поліцію. Ви маєте право жити і навчатися у безпечних умовах, і є люди, які повинні це забезпечити.	5
Це може бути небезпечно. Агресія з боку нападників може постійно зростати, це може зашкодити вашому фізичному та психологічному здоров'ю.	0
Поясніть причину відмови і свої почуття, але не виправдовуйтеся. Запропонуйте альтернативу. Наприклад: «Я не робитиму цього і тобі не раджу. Мені здається, що сигарети і алкоголь — це не для нас. Давай краще...». Найважче протистояти тиску в компанії. Якщо це можливо, проігноруй пропозицію (наче й не чув її) або зневажливо відмахнись і переведи розмову на інше: «Хлопці, а ви чули...». Можна відповісти з гумором. Наприклад, якщо тебе питають: «Хочеш сигарету?», скажи: «Тільки якщо ти позичиш свої легені». Звернися за підтримкою до інших: «Чув? Він думає, я дурний». Завжди підтримай друга: «Чого ти причепився? Він не хоче!»	5
Це погана ідея. Сигарети і алкоголь не можуть розважати і веселити. Вони лише знижують здатність тверезо мислити і приймати виважені рішення, спричиняють проблеми. Дуже серйозні проблеми!	0

1	2	3	4
28	Ваш друг почав вживати алкоголь або тютюн	Спробую його відмовити	28.1
		Зроблю вигляд, що мене це не стосується	28.2
		Наслідую його приклад	28.3
29	Сьогодні вам розповідали про права дитини і ви зрозуміли, що ваші права в школі регулярно порушуються	Звернуся по допомогу до відповідних організацій	29.1
		Буду мовчати і терпіти	29.2
30	Ви підозрюєте, що ваші права порушують.	Буду шукати відповіді у міжнародному та національному законодавстві	30.1
		Буду мовчати і терпіти	30.2

5	6
<p>Якщо у вашій компанії хтось почав курити, не будьте стороннім спостерігачем. Поговоріть з іншими, і постарайтесь разом умовити друга кинути це. Адже життя без сигарет і алкоголю набагато краще. Ви збережете здоров'я, уникнете проблем з батьками, не треба буде витратити на сигарети кишенькові гроші.</p>	5
<p>Не варто бути байдужими до чужих проблем. Якщо є хоч найменша надія, що ви можете змінити чиєсь життя на краще, то треба цим скористатися.</p>	2
<p>Це погана ідея. Сигарети і алкоголь не можуть розважати і веселити. Вони лише знижують здатність тверезо мислити і приймати виважені рішення, спричиняють проблеми. Серйозні проблеми!</p>	0
<p>Якщо ваші права порушуються, ви можете звернутися:</p> <ul style="list-style-type: none"> • у своєму навчальному закладі – до соціального педагога, класного керівника, вчителя, медичного працівника; • в поліції – до дільничного інспектора, працівників кримінальної поліції у справах дітей; • до працівників служби у справах дітей державної адміністрації; • до неурядових громадських організацій; • якщо ви мешкаєте у невеликому селищі – до голови сільради; • до батьків за порадою. 	5
<p>Це не найкраще рішення. Ви знаєте свої права і повинні їх відстоювати.</p>	0
<p>Це правильне рішення. Відповіді на ваші запитання можна знайти у таких міжнародних документах щодо захисту прав дитини:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Женевська декларація прав дитини • Декларація прав дитини • Конвенція ООН про права дитини • Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей <p>А також у національному законодавстві щодо захисту прав дітей:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Конституція України • Закон України «Про охорону дитинства» • Закон України «Про освіту» • Кримінальний кодекс України • Сімейний кодекс України • Кодекс Законів про працю України 	5
<p>Це не найкраще рішення. Ви повинні знати свої права та у разі їх порушення, відстоювати згідно норм чинного законодавства України та міжнародних договорів/угод/конвенцій тощо.</p>	5

III. ФОРУМ-ТЕАТР ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛЕЙ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДИ

Форум-театр закладає платформу та простір не тільки для підвищення обізнаності, але й для ефективного залучення учасників до дискусій на складні теми, включаючи питання, пов'язані з попередженням та забезпеченням громадської безпеки, шляхів співпраці поліції з громадою.

Методика форум-театру може використовуватися для превентивної роботи щодо запобігання злочинам та правопорушенням серед школярів, в основі якого використовується методика театральної сценічної дії і зворотний зв'язок з аудиторією.

В якості проблеми розглядаються реальні повсякденні конфлікти (в родині, в школі тощо), а потім йде драматична ситуація і кульмінація. Таким чином, сценічна постановка розкриває проблему, а кожен персонаж у грі виконує певну роль.

***Довідково:** засновником техніки є творець народного театру Бразилії Августо Боаль. Головною темою його вистав стала ситуація пригноблення і насильства, сам театр так і називається - «Театр пригноблених». Суть же уявлення полягала в спільному з глядачами пошуку рішення проблеми або виходу зі складної життєвої ситуації. У 60-х роках ХХ століття він створив «газетний театр», тобто його труппа займалася інсценуванням газетних статей. Ці спектаклі демонструвалися бідним верствам населення. На одній з таких вистав, яка розповідає про бунт на фабриці, в момент програвання мізансцени, хтось із глядачів крикнув «СТОП».*

- Чому ви зупинили спектакль? - запитав Августо Боаль.

- Ви неправильно розповідаєте, я там був, я знаю! - відповів чоловік.

- Тоді покажіть, як було насправді!

І чоловік вийшов з натовпу, встав на місце актора і, програючи, змінив ситуацію. Коли труппа почала грати заново, чоловік знову вигукнув «СТОП» і знову вийшов замінювати акторів. Так і з'явився «Форум-театр» або «Театр пригноблених».

Головною метою форум-театру є надання інформації та набуття навичок вирішення існуючої проблеми з використанням досвіду інших людей з підключенням можливостей власного емоційного інтелекту та попередження виникнення негативних явищ у суспільстві взагалі.

Сутністю методики форум-театру є пошук шляхів вирішення проблеми чи виходу зі складної життєвої ситуації, разом із глядачами в рамках запропонованої вистави.

Підготовка форум-театру складається з декількох етапів:

- вибір проблеми, спираючись на реальні історії;
- створення сюжету сценарію;
- репетиція мізансцен;
- аналіз і коригування вистави;
- показ форум-вистави.

Ведучий форум-театру перед початком вистави знайомить учасників з проблемою, яку висвітлюватиме вистава. Після вистави ведучий шляхом інтерактивного опитування аудиторії з'ясовує рівень усвідомлення групою

учасників проблеми та її наслідків для суспільства в цілому та для конкретної людини. За необхідності структурує кілька проблем, проговорюючи їх. З'ясується, хто саме потерпає (є пригнобленим) у даній ситуації, а хто свідомо чи ні є пригноблювачем. Глядачам пропонується ще раз подивитися виставу і, якщо в них виникає пропозиція/зауваження, зупинити її.

Для присутніх розігруються міні-уявлення з двома-чотирма мізансценами (які заздалегідь підготовлені), в яких яскраво показані ситуації, досить поширені серед дітей та підлітків щодо моделей поведінки у ризикованих ситуаціях, на дорозі, в школі, в тому числі моделі від споглядача до активного учасника, який запобігає конфлікту.

У фінальній частині мізансцена уривається «стоп-кадром», і глядачам пропонується змінити кожен попередню їй ситуацію так, щоб вирішити проблему. Таким чином, учасники залучаються до спектаклю, їм дається можливість виступити, як у ролі спостерігачів, так і акторів.

Важливим моментом є обговорення проблеми глядачами під час спектаклю і після нього. Зрештою вибір робить сама людина, і ніхто не може сказати, як вона повинна вчинити в тій чи іншій ситуації. Учасники спектаклю форум-театру програють ролі, тим самим намагаючись змінити існуючий стан речей, навчаючись при цьому навичкам безпечної поведінки в стресових ситуаціях.

Для прикладу наводимо декілька готових сценаріїв для проведення форум-театру серед школярів для навчання їх навичкам безпечної поведінки. Використовуючи можливі ризиковані ситуації, які наведені у грі «Безпечна громада» (див. Розділ II), можна за зразком розробити інші сценарії.

Приклади сюжетів сценаріїв

Сценарій №1

Діючі особи: ведучий, брати - Микола та Сергійко; охоронець магазину, поліцейський, мати.

Дія відбувається у супермаркеті

Ведучий: Після занять у школі по дорозі додому брати Микола з Сергійком вирішили купити пляшку води та зайшли до супермаркету. Знімаючи з полиці пляшку з водою, Микола випадково ліктем зачепив скляну пляшку, що стояла на полиці, яка впала і розбилася.

Сергійко: Миколо, біжимо...

Микола: Ні, нам не втекти, дивись вже йде охоронець.

Охоронець (Хапає хлопців за руки): Ну що, хулігани, ходімо зі мною у підсобне приміщення там і будемо розбиратися. Чи згодні зразу платити? Чи я викликаю поліцію?

Діти разом: Ми випадково... Ми не хотіли... Будь ласка, не треба викликати поліцію, відпустіть нас, зателефонуйте нашим батькам.

Охоронець (Тягне хлопців силою до підсобного приміщення): Ще раз питаю: «Ви платите гроші за розбиту пляшку?»

Хлопці разом: Ми не маємо стільки грошей, щоб розрахуватися за цю дорогу пляшку води.

Охоронець: Мені ніколи з вами няньчитися, я викликаю поліцію. (*Дзвонить по телефону*).

Поліцейський: Доброго дня. (*Представляється. Звертається до охоронця*). По-перше, відпустіть дітей.

Ведучий: *Зупиняє сцену. Звучить «СТОП».*

Ведучий: Звертається до присутніх: **Що? Де? Коли? В якій мізансцені?** можна змінити у спектаклі, та пропонує глядачам знову програти цю сцену за їх баченням та їх участю.

Сцена програється декілька разів, глядачам пропонується змінити кожную попередню ситуацію так, щоб вирішити проблему. Таким чином, учасники залучаються до спектаклю, їм дається можливість виступити, як в ролі спостерігачів, так і акторів.

Можливі поради, пропозиції/зауваження:

- співробітники магазину не мають права просити дитину пройти з ними в окреме приміщення, а тим паче, затримувати дитину;
- дитина, до якої є претензії, має право нічого не пояснювати співробітникам. Вона має одразу зазначити, що не є повнолітнім. Далі потрібно викликати батьків і, за потреби, поліцію.
- якщо працівники закладу наполягають на провіні дитини, то її потрібно спершу довести у суді. Самостійно стягувати такі виплати вони не мають права - можуть тільки зафіксувати факт пошкодження майна і викликати поліцію.

Сценарій №2 **Небезпека в Інтернеті**

Діючи особи: ведучий, дві подружки Оля і Наталка

Дія відбувається вдома у Наталки

Наталка: Олю, ти не уявляєш собі, як мені пощастило. Я тільки що стала мільйонером!!!

Оля: Як? Що ти таке вигадала?

Наталка: Та ні, це не вигадка. Ось дивись (*підводить подругу до комп'ютера*). Це повідомлення я щойно отримала на свою електронну пошту.

Оля (*читає*): «Доброго дня, шановна пані Наталя, маємо за честь привітати Вас з перемогою у Щорічній благодійній лотереї. Ви отримали 1 000 000 Євро. Для того, щоб отримати винагороду, надішліть нам тільки свої паспортні дані, ідентифікаційний код та повну домашню адресу. Покваптеся, у Вас є одна доба на відповідь. В іншому разі, Ваш приз переходить наступному учаснику.»

Оля (*здивовано*): Оце так!... А як ти дізналася про цю лотерею, і що треба було зробити для участі?

Наталка (*посміхаючись*): Та нічого, це фортуна. Мабуть моя електронна адреса якось попала до розіграшу, чи ще щось. Та це не головне. Зараз треба не гаяти часу і терміново відправити необхідні дані. Але є одна проблема: у мене ще немає паспорту. Що ж робити?

Оля: Я знаю вихід. Давай надішлемо паспортні дані твоєї матері, у неї теж ім'я Наталя.

Наталка (*радісно*): Оля, ти геній!

Ведучий: *Зупиняє сцену. Звучить «СТОП».*

Сценарій №3

Діючі особи: ведучий, незнайомиць, Оленка

Ведучий: *Дія відбувається вдома у Оленки. Дівчина сидить за столом і вчить уроки.*

Ведучий: *Лунає дзвінок у двері.*

Оленка: *(підходить до дверей і питає) Хто там?*

Ведучий: *(За дверима чути незнайомий чоловічий голос)*

Незнайомиць: Відкрийте, будь ласка, я працівник комунальної служби і мені необхідно зайти в квартиру, щоб перевірити показники газового лічильника.

Оленка: *(Відчиняє двері) Будь ласка, заходьте.*

Ведучий: *Зупиняє сцену. Звучить «СТОП».*

Сценарій №4

Діючі особи: ведучий, дівчина Галинка, хлопець на велосипеді.

Ведучий: *Дія відбувається на вулиці. Галинка у доброму настрої повертається зі школи. Дорослі хлопці катаються на гарних крутих велосипедах. Дівчина зупинилася і задивилася на хлопців. Їй так хотілося покататися разом з ними. Раптом один з хлопців підїхав до дівчини і зупинився поруч.*

Хлопець на велосипеді (звернувся до Галинки): Хочеш я тебе покатаю?

Ведучий: *(Очі Галинки засяяли від щастя.)*

Маринка: Ні, дякую. Мама мені казала не сідати у чужу машину.

Хлопець на велосипеді (посміхається): Ну ти смішна. Велосипед не машина. Чого боятися? Тут нема ні дверей, ні темних тонованих вікон. Так ти їдеш зі мною?

Маринка: Ти правий, мама казала про машину, а про велосипед нічого не казала.

Ведучий: *Дівчина швиденько сіла на раму велосипеда.*

Ведучий: *Зупиняє сцену. Звучить «СТОП».*

Сценарій №5

Діючі особи: ведучий, хлопці Андрійко та Сашко.

Ведучий: *Дія відбувається на вулиці біля автобусної зупинки. Хлопці повертаються додому зі школи. Але трохи запізнилися на свій автобус, він тільки відійшов. Діти вирішили сісти на лавку та чекати наступний автобус. Раптом хлопці побачили сумку, яка стояла біля лавки.*

Сашко: Андрійко, дивись, хтось забув сумку.

Андрійко: Оце нам поталанило! Може там є щось смачненьке, бо я так зголоднів.

Сашко: Ні, Андрійко, це чужа сумка. Можливо господар повернеться за нею.

Андрійко: Чого ти квапишся? Дивись, он іде якийсь чоловік. Давай скоріше подивимось що там є.

Ведучий: *(Андрійко бере сумку і відкриває її).*

Ведучий: *Зупиняє сцену. Звучить «СТОП».*

